

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΡΑΒΒΙΝΟ ΗΛΙΑ ΜΠΑΡΖΙΛΑΪ

Αθήνα, 7 Φεβρουαρίου 2016, Πνευματικό Κέντρο Ι.Κ. Αθηνών

ΟΜΙΛΙΑ ΝΙΣΣΗΜ ΜΠΕΝΜΑΓΙΩΡ

*Κύριε Πρόεδρε του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος,
Κύριε Πρόεδρε της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών,
Σοφολογιώτατε Ραββίνε κύριε Μιζάν,
Πρόεδροι και μέλη των Συμβουλίων των Ισραηλιτικών Οργανισμών,
Εκλεκτοί προσκεκλημένοι,
Αγαπητοί φίλοι, κυρίες και κύριοι.*

Η κυρία Καπόν μας εξιστόρησε με ενάργεια τα συγκλονιστικά γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1943 και το ρόλο του παππού μου, Ραββίνου Ηλία Μπαρζιλιάϊ σ' αυτά. Εγώ θα ήθελα στη συνέχεια να σας παρουσιάσω την έκταση την οποία έχει λάβει σε διεθνές επίπεδο μέσω του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου, η κορυφαία αυτή πράξη αντίστασης στο Γερμανό κατακτητή, που έγινε όχι με τα όπλα, αλλά με τη ψυχή και το μυαλό.

Χρησιμοποιώντας κυρίως τα μέσα αναζήτησης στο διαδίκτυο και κυρίως το παγκόσμιο δίκτυο περιεχομένου βιβλιοθηκών WORLDCAT, διαπίστωσα ότι η πράξη αυτή έχει καταγραφεί μέχρι σήμερα σε 57 βιβλία και 12 ιστοτόπους στο Διαδίκτυο. Την καταγραφή αυτή θα σας παρουσιάσω σήμερα. Φυσικά, καμία έρευνα και μάλιστα από μη επιστήμονα ιστορικό όπως εγώ δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης. Ως εκ τούτου ζητώ εκ των προτέρων συγγνώμη από όλους τους συγγραφείς των οποίων τα έργα δεν θα αναφερθούν στη συνέχεια.

Οι πρώτες αναφορές χρονολογούνται στο 1944, και βρίσκονται σε δύο δημοσιεύματα, το THE GHETTO SPEAKS και ένα περιοδικό του Collier, που εκδίδονταν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ακολουθούν το 1945 δύο βιβλία, NEW CURRENTS, THE PALESTINE YEARBOOK AND ISRAELI ANNUAL και μία εφημερίδα της JEWISH TELEGRAPHIC AGENCY.

Το 1948-1949 εκδίδεται στη Γαλλική γλώσσα το μνημειώδες έργο των Michael Molho, Joseph Nehama: **In Memoriam, Hommage aux victims juives des Nazis en Grèce**, το οποίο επανεκδόθηκε το 1953, το 1973 και το 1988 και κυκλοφόρησε επίσης στην Ελληνική γλώσσα το 1974. Μεσολαμβάνουν αρκετά χρόνια μέχρι την επόμενη έκδοση όπου γίνεται αναφορά στις ενέργειες του παππού μου. Αυτό συμβαίνει στο Ισραήλ το 1961 με την έκδοση GUINZACH SALONIKI, Αρχεία της Θεσσαλονίκης.

Στη συνέχεια, η βιβλιογραφία γίνεται περισσότερο πυκνή. Στη δεκαετία 1966 – 1975 υπάρχει αναφορά σε 5 βιβλία, στη δεκαετία 1976 – 1985 σε 4, στη δεκαετία 1986 – 1995 σε 9, στη δεκαετία 1996 – 2005 σε 12, στη δεκαετία 2006 – 2015 σε 19.

Ανάμεσα σ' αυτά που παρουσιάστηκαν προηγουμένως, είναι και τέσσερα μυθιστορήματα:

- Του Νέστορα Μάτσα « This child died tomorrow: The holocaust diary of a Greek boy” που εκδόθηκε το 2003.
- Της ELLEN BONEPARTH «Days of Atonement” που εκδόθηκε το 2005.
- Της IRENE CANCANDES «Daddy’s war” που εκδόθηκε το 2009.
- Των Aron Shai – Ben Hazar, Son to a Stranger που επίσης εκδόθηκε το 2009.

Στα παραπάνω 57 βιβλία, θα ήθελα να επισημάνω τις εκδόσεις των Χρονικών ως και το άρθρο του δημοσιογράφου κ. Δημήτρη Ρηγόπουλου στην εφημερίδα το Βήμα, στις 8 Φεβρουαρίου 2015.

Ας δούμε και τις αναφορές στο Διαδίκτυο που δεν είναι λίγες.

Ιστότοποι όπως του YAD VASHEM, JEWISH VIRTUAL LIBRARY, το οποίο βρίσκεται πολύ ψηλά στην παγκόσμια κατάταξη βάσει της επισκεψιμότητάς του, HOLOCAUST CHRONICLE, WORLD JEWISH CONGRESS, WORLD HISTORY PROJECT, INTERNATIONAL RAOULWALLENBERG FOUNDATION, «WINDS OF CHANGE, ZAKHOR ON LINE, SEFARAD, AKADEM, ο ιστότοπος του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος και του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδος φιλοξενούν αναφορές στη δράση του Ραββίνου Ηλία Μπαρζιλιάϊ.

Το τελευταίο μέρος της παρουσίασής μου είναι αφιερωμένο σε κάποιες από τις μνήμες που διατηρώ από τον παππού μου και θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας οι οποίες ξεκινούν από την ηλικία των 5 ετών.

Θυμάμαι τη σημασία που έδινε ο παππούς μου στην Εβραϊκή εκπαίδευση, και δεν θα αναφέρω μόνο τις άοκνες προσπάθειές του για την ίδρυση του Εβραϊκού Σχολείου του Ψυχικού, αλλά και το γεγονός ότι καθώς η οικογένειά μου έμενε τότε στον Πειραιά και ήταν αδύνατο να πηγαίνω καθημερινά στο Εβραϊκό νηπιαγωγείο που ήταν τότε στο Θησείο, όποτε ήταν δυνατό ερχόταν ο ίδιος και με έπαιρνε από το σπίτι, με πήγαινε στο νηπιαγωγείο και μετά το μεσημέρι με συνόδευε πίσω. Θυμάμαι ακόμη σε πολύ μεγαλύτερη ηλικία ότι συζητούσαμε για τη σημασία της Εβραϊκής Εκπαίδευσης καθότι πίστευε ότι ο πυρήνας της Εβραϊκής θρησκείας και παράδοσης βρίσκεται στο Εβραϊκό Σχολείο. Εκεί, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τις αξίες της θρησκείας μας, την οικογενειακή παράδοση, την κληρονομιά των πατέρων μας. Είναι γνωστό ότι οργάνωνε μαθήματα θρησκευτικών για τους μαθητές που δεν φοιτούσαν στο Σχολείο της Κοινότητας.

Επέμενε από τη μικρή αυτή ηλικία να μάθω Γαλλικά. Αργότερα κατάλαβα ότι θεωρούσε τη ξένη γλώσσα πολύτιμο εργαλείο και άνοιγμα προς το διεθνές περιβάλλον. Του χρωστώ ευγνωμοσύνη, καθώς η επαφή με τις ξένες γλώσσες από πολύ μικρή ηλικία, αποδείχθηκε πολύτιμη αργότερα.

Οι καλοκαιρινές διακοπές στην Αιδηψό όπου πήγαινε για τα ιαματικά λουτρά ήταν ένα σημαντικό γεγονός. Θυμάμαι ακόμη σαν σε όνειρο, το ταξίδι με το τραίνο μέχρι τη Χαλκίδα, την επιβίβαση στο πλοίο ΚΥΚΝΟΣ, την άφιξη στην Αιδηψό καθώς και τον καθημερινό μας περίπατο.

Για το λειτούργημα του ραββίνου ο παππούς μου είχε φυσικά άποψη. Θεωρούσε το λειτούργημα του ραββίνου πολύ σκληρό, με την έννοια ότι σε δένει με τα προσωπικά συναισθήματα του καθενός και ως εκ τούτου εμπεριέχει πολλές χαρές αλλά πολύ περισσότερες λύπες.

Ήταν άρρηκτα συνδεδεμένος με τη θρησκευτική ζωή της Κοινότητας που τον κρατούσε σε συνεχή δράση. Είχε την τύχη να πλαισιωθεί από δύο πολύ καλούς βοηθούς στη Συναγωγή, τους αείμνηστους Φαρίν και Μασσαράνο.

Ήταν υπερήφανος για τη στεντόρεια φωνή του, που κάλυπτε το βουητό της Συναγωγής. Συνήθιζε να αφηγείται το περιστατικό της πρώτης δοκιμαστικής λειτουργίας του στη Συναγωγή, όπου αρκετοί Εβραίοι που συνήθιζαν να συχνάζουν σε καφενεία κοντά στη Συναγωγή ακούγοντας τις ψαλμωδίες έτρεξαν να δουν ποιος είναι αυτός που ψάλλει τόσο επιβλητικά, και η Συναγωγή γέμισε με κόσμο.

Όσον αφορά τις ενέργειές του κατά τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1943, θεωρούσε ότι έκανε το καθήκον του ως θρησκευτικός ηγέτης της Κοινότητας της Αθήνας καθώς και ότι ήταν ανθρωπίνως δυνατόν κάτω από εκείνες τις τραγικές συνθήκες. Άλλωστε, τα γεγονότα επιβεβαίωσαν όλες τις επιλογές του ως ορθές.

Ο παππούς μου Ραββίνος Μπαρζιλιάϊ ένοιωθε όμως πικρία για το ότι δεν αναγνωρίστηκε η προσφορά του και δεν του δόθηκε επίσημα ο τίτλος του Αρχираββίνου. Αντίθετα, προσλήφθηκε τον Οκτώβριο 1947 ως Αρχираββίνος Ελλάδος ο Αρχираββίνος Αβραάμ Σράϊμπερ, ο οποίος παρέμεινε στην Ελλάδα μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου 1948. Μετά την αποχώρηση του Σράϊμπερ ο παππούς μου διορίστηκε, όπως αναφέρεται στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως «προσωρινώς προς εκπλήρωσιν των καθηκόντων του Αρχираββίνου» ως τοποτηρητής από τις 27 Νοεμβρίου 1948, θέση που διατήρησε μέχρι την αποχώρησή του το 1963.

Στο σπίτι, η καθημερινή του ενασχόληση ήταν τα θρησκευτικά βιβλία. Διάβαζε ακατάπαυστα, ακόμη και τη δεκαετία του 1970 και παρά το γεγονός ότι από το ένα μάτι δεν έβλεπε σχεδόν καθόλου. Είχε μία πλούσια βιβλιοθήκη από τουλάχιστον 200 βιβλία η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων δωρήθηκε μετά το θάνατό του στο Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος και στη Ραββινεία μαζί με προσωπικά του αντικείμενα. Σήμερα το λευκό ράσο του με το λευκό καπέλο, τη ράβδο και το εγκόλπιο του εκτίθενται στη προθήκη του Μουσείου στο ισόγειο.

Μετά την αποχώρησή του από τη Ραββινεία, αν ο καιρός ήταν καλός πήγαινε με τα πόδια, καθώς ήταν λάτρης της πεζοπορίας, στα Γραφεία της Κοινότητας και το

απόγευμα μελετούσε. Η ζωή του ήταν συνδεδεμένη με την Εβραϊκή Κοινότητα. Ακόμη και μετά την αποχώρησή του το 1963 συνέχιζε να βοηθάει ψέλνοντας, στις λειτουργίες των εορτών.

Ένα από τα αγαπημένα θέματα για τις ομιλίες του ήταν η ιστορία στην οποία βασίζεται η εορτή του Πουρίμ, που φέτος εορτάζεται στις 23 και 24 Μαρτίου. Το Πουρίμ είναι η πιο χαρούμενη Εβραϊκή γιορτή σε ανάμνηση του γεγονότος της διάσωσης των Εβραίων από την εκδικητική μανία του Αμάν, Πρωθυπουργού του Πέρση Αυτοκράτορα Αχασβερώς ή κατά πάσα πιθανότητα Ξέρξη Α΄, ο οποίος βασίλευσε μεταξύ του 486 και του 465 π.Χ.

Αυτή η εορτή του Πουρίμ όμως δεν είναι η μοναδική. Δια μέσου των αιώνων, στη διασπορά, πολλές φορές παρουσιάστηκαν παρόμοιοι κίνδυνοι εξόντωσης των Εβραίων που αποτράπηκαν από θαύματα τα οποία ονομάζονται **Πουρίμ σελ Γκαλουγιότ**, δηλαδή Πουρίμ των χωρών της διασποράς τα οποία χρονολογούνται μεταξύ του 1039 και του 1954.

Ελπίζω ότι ο αγαπητός μας Ραββίνος Γκάμπριελ Νεγρίν που δεν μπόρεσε να παρευρεθεί στη σημερινή εκδήλωση, θα ετοιμάσει μία σχετική ομιλία για τη φετινή ημέρα του Πουρίμ.

Κλείνοντας την παρουσίασή μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους παράγοντες της αποψινής εκδήλωσης, ξεκινώντας από τη Λίλιαν Καπόν για τον καθοριστικό ρόλο που είχε για τη σύλληψη και υλοποίηση αυτής της ιδέας η οποία κυριαρχούσε στο μυαλό της για πολλά χρόνια, επιβεβαιώνοντας ακόμη μία φορά ότι παραμένει ένας ακούραστος εργάτης του Ελληνικού Εβραϊσμού. Τον Πρόεδρο του ΚΙΣΕ Μωϋσή Κωνσταντίνη που κατέθεσε την προσωπική του άποψη για τον παππού μου Ραββίνο Μπαρζιλιάϊ και τις μνήμες που διατηρεί από τη γνωριμία μαζί του. Την Ισραηλιτική Κοινότητα Αθηνών που αγκάλιασε την εκδήλωση αυτή και μας φιλοξενεί στο Πνευματικό της Κέντρο και τον Πρόεδρό της Μίνο Μωϋσή για την απόφαση καθιέρωσης ημέρας μνήμης προς τιμήν του παππού μου και της τοποθέτησης αναμνηστικής πλάκας στη συναγωγή ΕΤΣ ΑΧΑΙΜ μετά από πρόταση της Λίλιαν Καπόν. Το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος για την πολύτιμη συμβολή του με φωτογραφικό υλικό, το γυιό μου Δαβίδ για την τεχνική προετοιμασία και υποστήριξη της εκδήλωσης καθώς και όλους εσάς που μας τιμάτε με την παρουσία σας .

Τέλος, ένα θερμό ευχαριστώ στις εξαιρετικές ερμηνεύτριες Μαρίνα Κισλίτσινα, Πέννυ-Σου Τζόις Σούση και Ντανιέλα Σούση για το μουσικό μέρος που θα απολαύσουμε, στη συνέχεια.